

Българо-японските икономически отношения

ЗА ПЕРИОДА 2007-2020 И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕТО ИМ

Райчо Дянков
„България и Япония – политически, икономически и културни отношения“
януари 2022

Съдържание

I.	Резюме	3
II.	Българо-японските икономически отношения за периода 2007-2020	4
a.	Изходни позиции на държавите	5
b.	Икономически взаимоотношенията за периода 2007-2020	7
c.	По важни двустранни политически контакти за периода	14
III.	Възможности за понататъшно развитие	17
IV.	Използвана литература и източници	33
V.	Приложения	34

I. Резюме

Настоящия проект разглежда периода на отношения между България и Япония след влизането на страната ни в Европейския съюз на 1 януари 2007 г. Очакванията за бурно икономическо развитие след тази дълго очаквана стъпка, донякъде се оправдават за България, но това важи в малка степен при икономическите отношенията с икономическия гигант Япония.

В проекта са изследвани данни свързани с внос, износ и стокооборот, търговски баланс и търгувани стоки, изхождайки от важните изходни позиции на двете страни – географски, политически, икономически и социални, които представляват значими фактори в подобни двустранни отношения.

Разгледани са и възможностите за бъдещо развитие на двустранните икономически отношения между двете държави през призмата на действащото от три години Споразумението за икономическо партньорство между Европейския съюз и Япония, подписано през лятото на 2018 и влязло в сила в началото на 2019. Проследени са стъпките до подписване на определяното като най-голяма търговска сделка в света и са цитирани най-важните моменти в различните сегменти на икономическите връзки между двете страни в процеса. Подчертан е и изключително важният момент на включване за първи път в такова споразумение на клаузи за устойчиво развитие и опазване на околната среда във връзка с приоритетите на Европейския съюз и Япония за справяне с климатичните промени в света, от които икономиката (както се оказа след януари 2020 г.) е изцяло зависима.

II. Българо-японските икономически отношения за периода 2007-2020

Българо-японските икономически отношения официално започват преди приблизително 95 години с подписване на търговска спогодба между двете държави за взаимно предоставяне на клаузата за най-облагодетелствана нация за техни стоки и навигация на 1 ноември 1927 г. в Анкара, Турция¹ (влязла в сила от 15 ноември 1927 г.). За този почти вековен период икономическите връзки между двете държави имат свои възходи и спадове, и дори прекъсване в рамките на периода 1944-1955². Периодът през 70-те и 80-те години на XX век е определян като „златен“³ с две посещения на тогавашния ръководител на държавата г-н Тодор Живков в Япония (от 18 до 25 май 1970г. и от 13 до 18 март 1978 г.)⁴; учредяването на Японо-български комитет за икономическо сътрудничество и Българо-японски комитет за икономическо и научно-техническо сътрудничество през 1972, утвърждаването на „Програма за развитие на отношенията на НРБ и Япония до 1990“ през 1979 г.⁵, както и множество официални посещения, икономически делегации, участия в изложения за този период.

След политическите промени в България в края на 80-те, икономическите отношения в периода 1990-2001 са в известен застой, главно заради недалновидна политика и икономическа стратегия на различните български правителства, както и поради значителните промени в световен мащаб, настъпили след изчезването на Съвета за икономическа взаимопомощ, срива на плановите икономики на бившите социалистически държави, разпадането Съветския съюз, разразилите България и Япония икономически кризи, икономическия възход на Китай и други страни от Югоизточна Азия.

Периодът, разглеждан в тази курсова работа, е от 2007 до 2020 и обхваща времето на стабилизация на икономиката на България и преодоляване до известна степен на проблемите, свързани с „изгубените десетилетия“ в Япония. Тези 14 години са белязани от

¹ Кандиларов, Е., Вутова-Стефанова, В., „България и Япония-политика, дипломация, личности и събития“, Издателство „Изток-Запад“ 2019, стр. 113

² Пак там, стр.197 и стр. 219

³ Лекции по дисциплината „България и Япония – политически, икономически и културни отношения“ от доц. д-р Е. Кандиларов

⁴ Кандиларов, Е., Вутова-Стефанова, В., „България и Япония-политика, дипломация, личности и събития“, Издателство „Изток-Запад“ 2019, стр. 257 и стр. 303

⁵ Пак там стр. 267 и стр. 317

няколко значими, за държавите, събития:

- 1 януари 2007 - присъединяването на България към Европейския съюз;
- 17 юли 2018 - Европейският съюз и Япония подписват Споразумение за свободна търговия и Споразумението за стратегическо партньорство (в сила от 1 февруари 2019);
- 14-15 януари 2018 - първото посещение на действащ японски министър-председател в България – г-н Шинзо Абе е на двудневно посещения в страната ни;
- Октомври 2019 - интронизацията на новия японски император Нарухито⁶, на която присъства и българския президент – г-н Румен Радев;
- 2019 г. - отбелязването на тройна годишнина двустранните отношения между България и Япония: 110 години от началото на официалните двустранни контакти; 80 години от установяването на дипломатически отношения; и 60 години от възстановяването им.

а. Изходни позиции на държавите

Подходът към темата е съпоставка на факти, свързани с тяхната територия, население, БВП/БНП и др. икономически и социални показатели при изследване на икономическите взаимоотношения между двете държави, кратък исторически преглед на значимите събития, определящи хода на политическите и икономически живот в страните и касаещи двустранните отношения, преглед на подписаното през лятото на 2018 споразумение за постепенна либерализация на икономическите взаимоотношения между Европейския съюз и Япония, и като заключение, някои препоръки за подобряване на българската позиция в двустранната търговия с Япония.

Данни за България и Япония са представени в таблица 1⁷, а извадката е от по-подробна таблица 6 в приложенията.

Както става ясно от цифрите, българската икономика е икономическо джудже спрямо

⁶ <https://www.mediapool.bg/noviyat-yaponski-imperator-naruhito-se-vazkachi-na-trona-news299250.html>

⁷ От <https://countryeconomy.com/> извлечени към 17 януари 2022

гиганта Япония, с Брутен национален продукт от 1,37% спрямо този на Страната на изгряващото слънце и приблизително ¼ от БНП на глава от населението.

		Сравнение между страните				
Япония				България		
Правителство						
Брутен национален продукт	2020	\$5,045,100M		\$69,209M	2020	Брутен национален продукт
БНП на глава от населението	2020	\$40,093		\$10,006	2020	БНП на глава от населението
Дълг	2019	\$12,092,868M		\$17,347M	2020	Дълг
Дълг (% БНП)	2019	235.45%		24.70%	2020	Дълг (% БНП)
Дефицит	2019	\$ - 159,923		\$ -2,791	2020	Дефицит
Дефицит (%БНП)	2019	-3.11%		-4.00%	2020	Дефицит (%БНП)
Разходи	2019	\$1,916,314.2M		\$29,281.6M	2020	Разходи
Разходи (%БВП)	2019	37.31%		41.80%	2020	Разходи (%БВП)
В т.ч за образование (%Бюдж.)	2016	8.38%		12.73%	2017	В т.ч за образование (%Бюдж.)
Дър. р-ди за здр-опазване(%Бюдж.)	2017	23.64%		11.99%	2017	Дър. р-ди за здр-опазване(%Бюдж.)
Мудис - рейтинг	10/24/2019	A 1		Baa 1	10.9.2020	Мудис - рейтинг
С&П рейтинг	09/16/2015	A+		BBB	11/29/2019	С&П рейтинг
Фитч рейтинг	2.2.2020	A		BBB	04/24/2020	Фитч рейтинг
Индекс на корупция	2020	74		44	2020	Индекс на корупция
Конкурентноспособност	2019	6°		49°	2019	Конкурентноспособност
Иновативност	2018	13°		37°	2018	Иновативност
Трудов пазар						
Безработица	окт.21	2.7%		5.3%	окт.21	Безработица
Средна годишна заплата	2015	\$41,352		\$8,700	2019	Средна годишна заплата
Класация за Човешки капитал	2017	17°		32°	2017	Класация за Човешки капитал
Цени						
Индекс на потреб. цени (CPI)	ное.21	1.5%		7.3%	ное.21	Индекс на потреб. цени (CPI)
Бизнес						
Doing Business	2019	39°		59°	2019	Doing Business
Автомобили / 1,000 души	2015	609.59		507.41	2015	Автомобили / 1,000 души
Данъци						
Приходи от д-ци (%БНП)	2019	31.4%		30.4%	2020	Приходи от д-ци (%БНП)
ДДС, стандартно	1.1.2020	10.00%		20.00%	4.1.2011	ДДС, стандартно
Макс. данъчна тежест	2020	56.1%		10.0%	2020	Макс. данъчна тежест
Търговия						
Внос, % БНП	2020	12.67%		45.60%	2020	Внос, % БНП
Износ, % БНП	2020	12.53%		49.97%	2020	Износ, % БНП
Търговски баланс	2020	\$6,862.3M		\$-3,003.1M	2020	Търговски баланс
Търговски б-анс % БНП	2020	0.14%		-4.37%	2020	Търговски б-анс % БНП
Социо-демографски						
Гъстота	2020	333		62	2020	Гъстота
Население	2020	125,836,021		6,916,548	2020	Население
Ср. продължителност на живота	2019	84.36		73.60	2020	Ср. продължителност на живота

Таблица 1 Сравнителни характеристики на България и Япония – икономически и социални

Проблемът е в това, че държави с размера и икономиката на България се справят в пъти по добре от нас, което е предпоставка и нашите управляващи да търсят подобрене на търговския ни баланс с Япония. Примерно страни като Сърбия (със износ за Япония €534 млн.), Словакия (€286 млн.), Литва (€236 млн.) и дори Малта (€152 млн.) се справят значително по-добре, макар също да не са доставчици на петрол или други природни богатства, много търсени стоки (вино, сирене, часовници) или да имат супер по-развити икономики от нашата. Ако погледнем към Чехия (€964 млн.), Унгария (€938 млн.) и

Румъния (€885 млн.) нещата стават дори обидни. Касае се явно за приоритети и потенциал за сериозно развитие съществува при подходяща организация на процесите.

Членство на двете страни в по-важни международни организации:

България: Организация на обединените нации (ООН), Европейския съюз (EU), Международният валутен фонд (IMF), Съвета на Европа (СоЕ), Европейска икономическа зона (ЕЕА), Северноатлантическия алианс (NATO);

Япония: Организация на обединените нации (ООН), няколко организации, включващи най-развитите държави в света - G20, G7, G8, Международният валутен фонд (IMF), Диалог за сътрудничество в Азия (ACD), Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР-ОЕСД);

б. Икономически взаимоотношенията за периода 2007-2020

На Фиг. 1 е показан износът на България за Япония през разглеждания период след присъединяването на страната ни в Евросъюза на 1 януари 2007 г. Видимо, за 14 години износът ни към Япония почти се е удвоил от 26,7 мил. евро през 2007 – първата година като член на ЕС до 51,1⁸ мил. евро през пандемичната 2020 г. или ръст от 94% и средно- годишен ръст от около 7%.

Видими са сринове в износа до 14,3 мил. евро през 2009 - около две години след Световната финансова криза 2007-2010, която „закъсня“ в България, но продължи по-дълго, до 2011, когато износа надминава пред кризисната 2007 г. Следват три години на бавен ръст до 2014 и „отлепяне“ с 36 % ръст на годишна база през 2015. Ново бавно повишение през следващия тригодишен период до 2018 и „отлепяне“ с 18% ръст през 2019 г. Следвайки тази логика следващия по-забележим ръст може би ще е през 2023 г.? Ако не настъпят драстични изменения в икономическата политика на България към Япония в рамките на прогнозираните ръст на стокообмен в рамките на Споразумението ЕС-Япония.

⁸ Източник: Българска народна банка - <https://bnb.bg/Statistics/StStatisticalBD към 01.01.2022>. В други източници износът ни към Япония е значително по-голям – €91 млн (2019) <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/bgr/partner/jpn> ; и €118 млн. (2020) <https://tradingeconomics.com/japan/imports-by-country>;

Фиг. 1 Износ на България за Япония в периода 2007-2020 г.⁹

Вносът от Япония също претърпява съществени изменения през периода 2007-2020. От 282,9 млн. евро през 2007, се срива до 174 млн. евро през кризисната за страната ни 2009 година и достига 310,5 млн. евро през 2019 - около 10 % под пика във вноса от Япония от кризисната 2008 г. – 344,6 млн. евро. За 2020 има малко намаление на вноса ни от Япония до 296,5 млн. евро. Общо взето, за последните 12 години България постепенно увеличава вноса си при среден ръст на нарастване на вноса от Япония в размер на 5%¹⁰ на година или около 13,5 мил. евро в парично изражение.

Фиг. 2 Внос на България от Япония в периода 2007-2020 г.¹¹

⁹ Българска народна банка - <https://bnb.bg/Statistics/StStatisticalBD> към 01.01.2022

¹⁰ При изчисленията екстремните стойност (+ и -) са пренебрегнати

¹¹ Пак там

Наложени в различен формат, вносьт и износът са представени на Фиг. 3, за демонстрация на сериозната диспропорция при търговските отношение между България и Япония.

Фиг. 3 Внос/Износ между България и Япония в периода 2007-2020 г.

Примерно, през 2019 година износът на България към Япония е представлявал 16 % от вноса ни от същата държава. През 2020 „подобряваме“ този показател на 17 %, но значително над 5% от кризисната 2008.

Фиг. 4 Търговско салдо при външотърговските взаимоотношения между България и Япония (2007-2020)

Търговското салдо в двустранните отношения по традиция е отрицателно и Фиг. 4 показва еволюцията му за проследявания период от 2007 до 2020 г. Минимално отрицателно търговско салдо България е имала през 2012 г. – прибрл. 150 млн. евро, а през 2008 този показател достига до 327 млн. Евро – почти двойно по-високо.

Търговският стокооборот е представен на Фиг. 5. Ако се изключи „екстремната“ 2009, се получава среден ръст на стокообмена между двете страни за периода 2007-2020 от 7% - нелош резултат, ако базите, от които се изчислява резултата са еднакви.

Фиг. 5 Стокооборот (внос и износ) на България и Япония в периода 2007-2020 г.

В този случай, България има много ниска изходна позиция и следва усилията да са насочени към двойно, или дори тройно увеличаване на ръста на износа ни, за да имаме близки до баланса търговски взаимоотношения с Япония, вместо милиони евро

дефицит.

Традицията да внасяме от Япония индустриална продукция с висока добавена стойност продължава – автомобили и части за тях, електрически двигатели и генератори, медицински инструменти. Изнасяме интегрални схеми, електротрансформатори и етерични масла, както и птици и части от тях, пресни и консервирани мекотели.

Най-голямата част от вноса и износа не са идентифицирани в информацията на интернет страницата на Министерството на икономиката - съответно 34 % и 55 % през 2018 г.

Фиг. 6 Износ на България за Япония 2018 г.

и 44 % и 50 % през 2019 г. Като се добави времевия диапазон на представяне на информация за икономиката на Япония – последния доклад е от 2014 г., неработещите връзки с някои от „акаунтите“ на представителите ни там и

анонимността на „тези акаунти“, отношението на българския износ към японския внос (3,5%) е показателно за липсата на сериозна икономическа политика и задълбочен анализ на възможностите български продукти да достигнат в по-голям мащаб до един от най-платежоспособните клиенти на планетата – японските.

Фиг.7 Внос в България от Япония 2018 г.

ИЗНОС ОТ БЪЛГАРИЯ	%	ВНОС ОТ ЯПОНИЯ	%
Интегрални схеми и електронни микрокомплекти	26,50	Пътнически автомобили и автомобилни превозни средства	19,60
Кожии, пера, пух и други части от птици	10,10	Ензими и ензимни препарати	6,30
Електрически трансформатори	9,60	Части и принадлежности за превозните средства	5,60
Етерични масла	9,60	Електрически двигатели и генератори	5,10
Пригответни или консервирани ракообразни и мекотели	5,80	Жици, кабели и изолирани електрически проводници	4,70
Пресни мекотели	4,40	Медицински инструменти	3,90
Други	34,00	Други	54,80

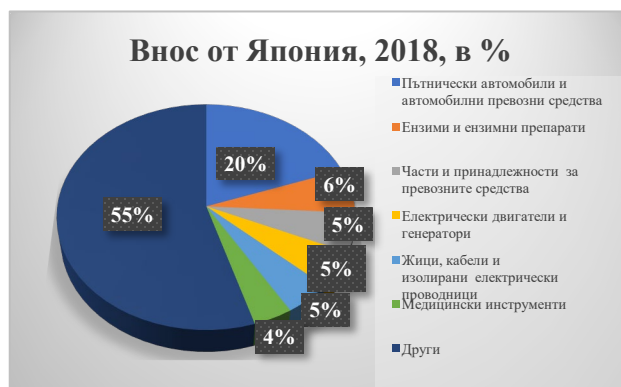

Табл. 2 Внос и износ за 2018 по основни пера

ИЗНОС ОТ БЪЛГАРИЯ	%	ВНОС ОТ ЯПОНИЯ	%
Интегрални схеми и електронни микрокомплекти	19,70	Пътнически автомобили	17,30
Кожии и други части от птици, покрити с пера или пух	11,70	Електрически двигатели и генератори	9,60
Електрически трансформатори	6,40	Части и принадлежности за превозните средства	6,60
Медицински, хирургически, зъболекарски и ветеринарни инструменти и апарати	6,40	Жици, кабели (включително коаксиалните кабели)	5,90
Препарати, които се използват преди, по време или след бръснене	5,90	Ензими; ензимни препарати	5,40
Мекотели, дори без черупки, живи, пресни, охладени	5,80	Медицински, хирургически, зъболекарски или ветеринарни инструменти	5,10
Други	44,10	Други	50,10

„През годините на прехода машините съоръженията и транспортните средства заемат между 60 и 85% .

Внасят се автомобили, оборудване за промишлени предприятия, електроцентрали, металообработващи машини, електроника (компютри, телевизори, видеоапарати и др.) резервни части. Ако се добавят оптика, фотографски апарати и медицински инструменти се стига до 90 % от вноса.“¹²

Табл. 3 Внос и износ за 2019 по основни пера

¹² Кандиларов, Е., Вутова-Стефанова, В., „България и Япония-политика, дипломация, личности и събития“, Издателство „Изток-Запад“ 2019, стр. 425

Фиг. 8 Износ на България за Япония
2019 г.

В туристическата индустрия обменът на туристи е скромнен, което е разбираемо на фона на сериозното разстояние между двете държави и липсата на директна самолетна връзка. През 2019 г. около 11 537¹³ японски

туристи са посетили страната ни, което представлява лек ръст със 1,5 % или 172 души спрямо 2018 г. Броят на българските туристи в Япония за същата година е около 4 819 души¹⁴ или ръст с 36,3% - 1 283 българи повече са посетили Страната на изгряващото слънце. През 2019 г. общият брой туристически посещения на чужденци в България е 9 311 681¹⁵, а българските граждани са реализирали общо 7 006 585 пътувания в чужбина. Японците са на 46 място като туристи в България, а страни също толкова отдалечени като САЩ, Канада, Австралия, Индия, Иран, Филипините са преди Япония по брой туристически пътувания до страната ни. Като туристическа дестинация Япония е на 41 място сред предпочитаните страни от българите – идентично като брой с Китай, на 42 място.

Фиг.9 Внос в България от Япония за 2019 г.

Във финансовата сфера, Японската банка за международно сътрудничество (JBIC - Japan Bank for International Cooperation) е финансирала няколко проекта в България¹⁶ :

¹³ <https://www.tourism.government.bg/bg/kategorii/statisticheski-danni/statisticheski-danni-2019>

¹⁴ Пак там

¹⁵ Пак там

¹⁶ Министерство на икономиката <https://www.mi.government.bg/bg/themes/yaponiya-193-333.html?p=eyJwYWdlIjoxMH0=?p=eyJwYWdlIjoxMH0=> извлечени на 3 януари 2022

- Проект „Рехабилитация на блокове 1 до 4, изграждане на сероочистващи инсталации (СОИ) на блокове 1 и 2 , 3 и 4 и модернизация на блокове 5 и 6 на „ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД. Рехабилитация на турбини 6 и 8 на „ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД.
- Проект за изграждане на Ветроенергиен парк „Калиакра”.
- Проект за разширяване на пристанище Бургас.
- Проект за удължаване на Софийското метро.
- Сътрудничество между JVIC и Българската банка за развитие (ББР).

Фото 1 Президентът Р. Радев на визита в японско предприятие на JAPE в Пловдив

Фото 2 3-та фабриката на Yazaki в Димитровград

В сферата на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ), Япония също не е сред водещите държави въпреки историята на добри политически контакти на най-високо държавно ниво и факта, че Япония е една от водещите държави и сред най-големите източници на преки чуждестранни инвестиции. Например, за 2019 год. преките чуждестранни инвестиции в България са около €1 млрд.

Табл. 4 Обем на инвестициите на Япония в България за периода 2014-2020, в млн. евро

Наименование на серия	Код на серия	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Трансакции: Общо финансови активи/пасиви (Милиони)	FDI_BPM6.A.NI.T.F.JP.EUR.FDI_T	1,5	-10,5	-26,7	12,3	-3,7	4,3	3,7
Позиция в края на периода: Общо финансови активи/пасиви (Милиони)	FDI_BPM6.A.NI.LE.F.JP.EUR.FDI_T	71,0	61,5	57,1	61,3	78,1	70,8	75,0

В двустранните, много добри, отношения контактите на всякакви нива продължават, без това да оказва съществен резултат върху българската част от икономическите отношения. Въпреки това, Япония е притегателен център за висшия ешелон на властта в България за разглеждания период от началото на членството ни в ЕС, 2007г. до пандемичната и кризисна 2020 г. когато международният „обмен“ беше значително ограничен и има подобрене на търговското ни салдо с Япония. Показател за липсата на ефективност и отчетност на управляващите ни.

с. По важни двустранни политически контакти за периода

- Октомври 2019, Президентът на България, г-н Румен Радев, е на официално посещение в Япония във връзка с участието си в церемония по интронизация на новия японски император Нарухито¹⁷;
- 17-21 септември 2019, Заместник-министър на икономиката на Република България, г-жа Лилия Иванова с бизнес делегация е на посещение в Япония;
- Март 2019 г., Заместник-министър председателя и министър на външните работи на България, г-жа Екатерина Захариева, е на посещения в Токио;
- 17 до 21 ноември 2018, Председателя на Народното събрание, г-жа Цвета Караянчева, заедно с българска парламентарна делегация, е на официално посещение в Япония;
- 19 до 24 февруари 2018, Заместник министър-председателят на Република България, г-н Томислав Дончев е на посещение в Япония по покана на японското правителство. Осъществени са срещи с представители на японския политически елит, включително с 4-ма министри, зам. главния секретар на правителството, ръководствата и членове на групите за приятелство в двете камари на японския парламент, с губернатора на Осака, с ръководители на японски компании, научни и образователни институции, както и с българската общност в Токио. В рамките на визитата са проведени и бизнес семинари в столицата Токио и третия най-голям град в страната, Осака.
- 8 до 12 април 2012 г. Председателят на Народното събрание, г-жа Цецка Цачева е на официално посещение в Япония, по покана на председателя на Горната камара на

¹⁷ Министерство на икономиката <https://www.mi.government.bg/bg/themes/yaponiya-193-333.html?p=eyJwYWdlIjoxMH0=?p=eyJwYWdlIjoxMH0=> извлечени на 3 януари 2022

японския парламент Кенджи Хирата;¹⁸

- Януари 2011, Министър председателя г-н Бойко Борисов е на официална визита в Япония. По време на посещението г-н Борисов има аудиенция с престолонаследника на Япония Н.И.В. принц Нарухито. По-късно той и външният министър г-н Николай Младенов се срещат с японския премиер г-н Наото Кан, с председателя на Горната камара на японския парламент г-н Такео Нишиока и с председателя на Долната камара г-н Такахиро Йокомичи¹⁹;
- Януари 2009, Президентът, г-н Георги Първанов е на официално посещение в Япония;

По-важни официални посещения на японски представители в България

- 13 август 2019, Министърът на външните работи на Япония, г-н Таро Коно е на посещение в България;
- 14 и 15 януари 2018, Министър-председателя на Япония, г-н Шиндзо Абе, е на официално посещение в България - първо посещение на японски премиер в България. Осъществени са среща с министър председателят г-н Бойко Борисов, среща във формат министър-председатели и бизнес делегации, и среща с президента на България, г-н Румен Радев;
- 19 и 20 септември 2018, г-н Джун Курода, заместник генерален директор в японското Министерство на икономиката, търговията и индустрията, отговарящ за ЕХРО 2025, е на посещение в Република България. Визитата е част от обиколка на г-н Курода в страни от Европа, с цел представяне на Япония като домакин на ЕХРО 2025 в Осака. Г-н Курода провежда среща и със заместник-министъра на икономиката, г-жа Лилия Иванова;
- Май 2009 г., визита на принц Акишино и съпругата му принцеса Кико в България;

По-важни събития, допринесли за активизиране отношенията между двете страни в търговската и инвестиционната област

- 5 февруари 2020, Президентът, г-н Румен Радев, провежда среща с представители на водещи японски компании, с интерес към България, както и такива, вече развиващи дейност в страната (SEGA Games, Murata Manufacturing, Mitsubishi Corporation, DJK

¹⁸ https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2012/04/08/1803656_цецка_cacheva_vodi_parlamentarna_delegacia_na/

¹⁹ <https://www.mfa.bg/bg/news/461>

Europe, Japan Agri Products Europe/Zennoh, Itochu Corporation, Yazaki Bulgaria и др.), както и с генералния директор на офиса на JETRO (the Japan External Trade Organization) във Виена г-н Сатоши Абе. В срещата участват и министърът на икономиката, г-н Емил Караниколов, и г-н Петър Кънев, председател на комисията по икономическа политика и туризъм в Народното събрание.

- 4 февруари 2020, в София, в Резиденцията на посланикът на Япония в България, се провежда Японски бизнес прием, с участието на японски и български представители на бизнеса. Участие с приветствие взема и заместник-министъра на икономиката, г-жа Лилия Иванова.
- 29 май 2019, в Дюселдорф, Германия, се провежда Японско-български бизнес форум, с цел запознаване на японските компании, вече развиващи дейност в Европа, с предимствата на перспективни сектори на българската икономика. Форумът е организиран от японското посолство в България, Японската търговско-промишлена палата в Дюселдорф, JETRO Виена и JETRO Дюселдорф.
- 25-27 юни 2018 на посещение в България е бизнес мисия на Японската агенция за външна търговия (JETRO). Домакин на японската делегация е заместник министър-председателя Томислав Дончев. На 26 юни 2018 е проведен Японски бизнес форум за представяне пред японските компании на условията за бизнес и инвестиции в България, по време на който между българското Министерство на икономиката и Посолството на Япония в България е подписан съвместен документ, „План за действие на Японския бизнес форум“.
- декември 2017 г. в Токио е проведена Втората сесия на Смесения комитет за сътрудничество в науката и технологиите.

Фото 3 Японска делегация начело с г-н Такао Макино (Parliamentary Vice-Minister for Foreign Affairs of Japan) на среща във Външно министерство с министър К. Вигенин

III. Възможности за по-нататъшно развитие

Макар политическите отношения на България и Япония да са над 110 години, а икономическите да приближават вековния юбилей, специално в последните има много възможности за подобрене и по-нататъшно развитие. В основата са повишаване на взаимното доверие, борбата с корупцията и върховенството на закона в България, повишаване на конкурентоспособността на българските предприятия, В допълнение и не на последно място е необходимо значително повишаване на ефективността, подобряване на отчетността на услугите и помощта на държавната администрация, въввлечена в процесите на външноикономическо сътрудничество с Япония. Като част от Европейският съюз от почти 15 години, България би могла и трябва да използва опита на други страни членки, а и всички успяващи такива в икономическите отношения с Япония. Има много успешни стратегии (което може да бъде тема на друг подобен проект или дори на докторски труд) за успешното навлизане на силно регулиран, конкурентен и „недружелюбен“ към 外国人 пазар, който обаче е променящ се и има висока възвращаемост за успешите. Примерите на Чехия и Сърбия, които имат т.н. „Японско бюро“²⁰ и резултатите им в отношенията с Япония са налице, съвсем не са лишени от логика и в никакъв случай не струват много, още повече в страна като България, където потенциалът на специалност „Японистика“ е далеч от оптималното оползотворяване. Един от пътищата за увеличаване на стокооборота с Япония е България да се възползва от Споразумението за икономическо партньорство между Европейския съюз (ЕС) и Япония което предвижда либерализация на търговските отношения между две от най-големите и конкурентни икономики в света. Споровете за предимствата и недостатъците пред либерализацията и свободната търговия като част от този процес са много и от доста дълъг време – през класическия либерализъм, неокласическия либерализъм на австрийската икономическа школа с Л. Фон Мизес и Ф. Хайек, до неолиберализма на Чикагската школа и М. Фрийдман. Тя облагодетелства развитите и конкурентни държави, но България се стреми да стане такава и е въпрос на стратегия и ефективно управление успехи да се постигнат в тази насока – примерите на Япония, Южна Корея, Ирландия, Сингапур и др.

²⁰ Пример, успешно прилаган и в България от частни институции – „Италианско бюро“ /Уникредит Булбанк и „Гръцко бюро“ /Юробанк/Пощенска банка

страни си заслужава да се проучат и приложат творчески.

Споразумение за свободна търговия в най-широк смисъл означава премахване на митнически и немитнически бариери пред международната търговия със стоки и услуги. В конкретният случай, предвижда „елиминиране на тарифите и нетарифните прегради пред търговията и обхваща други свързани с търговията въпроси като услуги, държавни поръчки, регулаторни въпроси, конкуренция, устойчиво развитие.....”²¹

Мястото на Япония във външотърговския обмен на ЕС;

Населението на страните в ЕС е пригл. 447²² мил. души, а това на Япония малко над 125²³ мил. което представлява високоразвит и платежоспособен пазар за 572 мил. души. Ако добавим и страните от Европейската асоциация за свободна търговия (Швейцария, Норвегия, Исландия и Лихтенщайн - които са спазват голяма част от правилата на ЕС – свободно движение на хора, стоки и капитали, без да са членове на митническият съюз) населението приближава 600 мил. души от най-платежоспособните клиенти в света. Япония е 7-ят по важност търговски партньор за Европейския съюз, ЕС е 3-ят по важност търговски партньор за Япония.

Споразумението за икономическо партньорство между Европейския съюз (ЕС) и Япония, (първоначално са били предвидени два документа - Споразумение за свободна търговия и Споразумението за стратегическо партньорство, обединени впоследствие в Споразумението за икономическо партньорство между Европейския съюз (ЕС) и Япония подписано на 17 юли 2018²⁴, публикувано в Официален вестник на ЕС L330 от 27.12.2018 и влязло в сила от 1 януари 2019 има дълга предхождаща история на преговори и малки стъпки в преговорния процес. Япония винаги е била силно протекционистична държава, що се отнася до либерализация на търговията. Макар и да е член на Световната търговска организация (WTO²⁵) от 1 януари 1995 г., а на ГАТТ от 10 септември 1955 г. държавата прилага редица протекционистични мерки и като добавим различни трудности с езика,

²¹ https://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/vip/sector_analysis/pdf

²² Към 2021 г., https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_the_European_Union

²³ Към 2021 г. <https://en.wikipedia.org/wiki/Japan>

²⁴ ЕС и Япония да подписват споразуменията по време на срещата на върха на 17 юли 2018 г. в Токио, Япония

²⁵ https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/japan_e.htm

традиционния начин на правене на бизнес и социалните отношения в обществото, пазарът на Япония се оказва трудно пробиваем за чуждестранни компании и инвеститори. Много компании, в т.ч. и големи международни, са имали сериозни проблеми с развитието на бизнеса си в страната, и са напускали пазара след несполуки и серия от години с отрицателен баланс – „Карфур“, „Декатлон“ и много други. Не случайно, Япония е в дъното на класациите с Преки чуждестранни инвестиции в света (до 2014 входните ПЧИ в страната практически представляват 0,0% от БНП, а в годините след това са в рамките на средно 0,2% при над 3% изходни ПЧИ от Япония)²⁶ – външни капитали и инвеститори трудно „пробиват“. Опити да либерализират пазара и външната търговия, както и да „отворят“ страната си към международни инвестиции, правят министър председателите Шиндзо Абе и Джуничиро Коизуми в периода след 2001, когато става ясно, че вътрешните проблеми на японската икономика, трудно, ако изобщо е възможно, биха се решили с старите методи на протекционистична външно-икономическа политика.

Отношенията между Япония и Европейския съюз в посока всеобхватно търговско споразумение минават през няколко етапа, когато се приемат основополагащи документи за бъдещата търговска сделка:

2002 г. се подписва двустранно споразумение за признаване на определени стандарти, касаещи технологични и фармацевтични продукти;

2003 г. се подписва споразумение за сътрудничество при антиконкурентно поведение, и за установяване на равнопоставеност на вътрешния пазар;

2004 г. подписва се рамка за двустранно сътрудничество за стимулиране на инвестициите;

2008 г. влиза в сила споразумение за сътрудничество и административна взаимопомощ по митнически въпроси;

2009 г. подписва се споразумение за наука и технологии;

Така са обхванати базовите изисквания за дългосрочно партньорство между двама от най големите играчи на световната икономическа сцена: антиконкурентна политика, улесняване

²⁶ https://read.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-international-direct-investment-statistics-2020_e6696186-en#page17

на инвестиции в двете посоки, административна взаимопомощ, и науката и технологиите. Комбинираният БНП на Европейския съюз и Япония представлява около 25%²⁷ от глобалния БНП²⁸. Същевременно търговията между двамата партньори съставлява около 30 % от световната (законна) търговия.

Япония е вторият²⁹ най-голям икономически партньор на Европейския съюз на бързоразвиващия се азиатски пазар и втория най-голям търговски партньор в търговията със стоки³⁰ за 2017, 18, 19 Търговията между двете страни надминава €100 млрд., а вноса и износа са сравнително балансирани, без значителни търговски дисбаланси. Разбира се, това е резултат от активните двустранни отношения в последните години и не винаги е било така. Десетилетие по-рано търговският дефицит за Европейския съюз в търговията със стоки е бил €18 млрд., а този в сферата на услугите за Япония е €13 млрд.

Водени от желанието тези дисбаланси да бъдат ограничени, двете страни започват преговори през 2013 г. за подписване на бъдещото Споразумение за икономическо партньорство по две водещи теми :

- Високите японски митнически тарифи, достигащи до 30 % за шоколад и 40% за телешко месо;
- Неудобни правила – извън тарифни бариери³¹, водещи до ръст до около 40% при вноса на сирена и 15 % при вноса на вино;

С подписаното споразумение и двете препятствия пред свободната търговия ще бъдат ограничени или дори премахнати. Процесът ще отнеме известно време – до 10 години за някои видове стоки, но очакванията са Споразумението за икономическо партньорство е сключено с идеята да стимулира търговията със стоки и услуги и да оптимизира процесите за двустранни инвестиции между двете страни.

²⁷ Номинален БНП <https://www.thebalance.com/world-s-largest-economy-3306044>

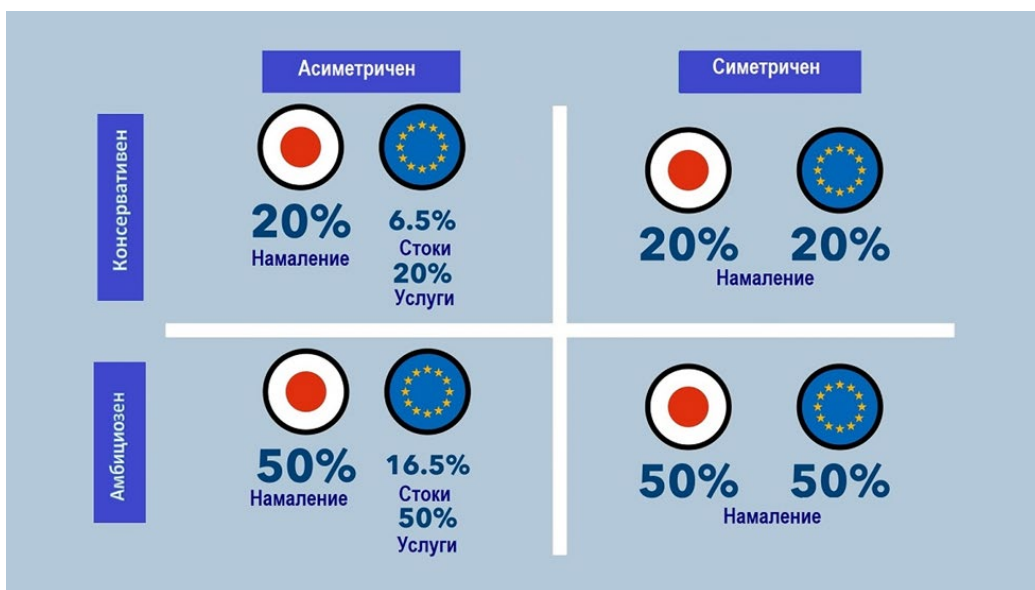
²⁸ <https://ec.europa.eu/commission/>

²⁹ Най-голям е Китай с икономика от € 12,5 млрд. номинален БНП към 2019 г. (цифрите са обикновено в долари и при превалутирането им роля играе и обменния курс на валутите);

³⁰ <https://www.consilium.europa.eu/bg/infographics/eu-japan-trade/>

³¹ Тези извънтарифни бариери са митнически и административни спънки пред вносители - примерно за плодовете има продължителни и скъпоструващи процедури за одобрението на всеки вид плод, което много често обезсмисля цялата операция по вноса им в Япония. Нещо, което не е добре за японските потребители и те са принудени да плащат ненужно високи цени за вносните плодове.

Подписване на окончателното споразумение е свързано с много сериозни проучвания от страна на Европейската комисия, като за целта тя наема London School of Economics and Political Science (LSE) да изследва ефектите от потенциалната сделка с Япония. Изследователският екип от LSE извежда 4-ри възможни сценария – по 2 консервативни и 2 амбициозни, разделени на симетричен и асиметричен сценарии за двете страни в споразумението.

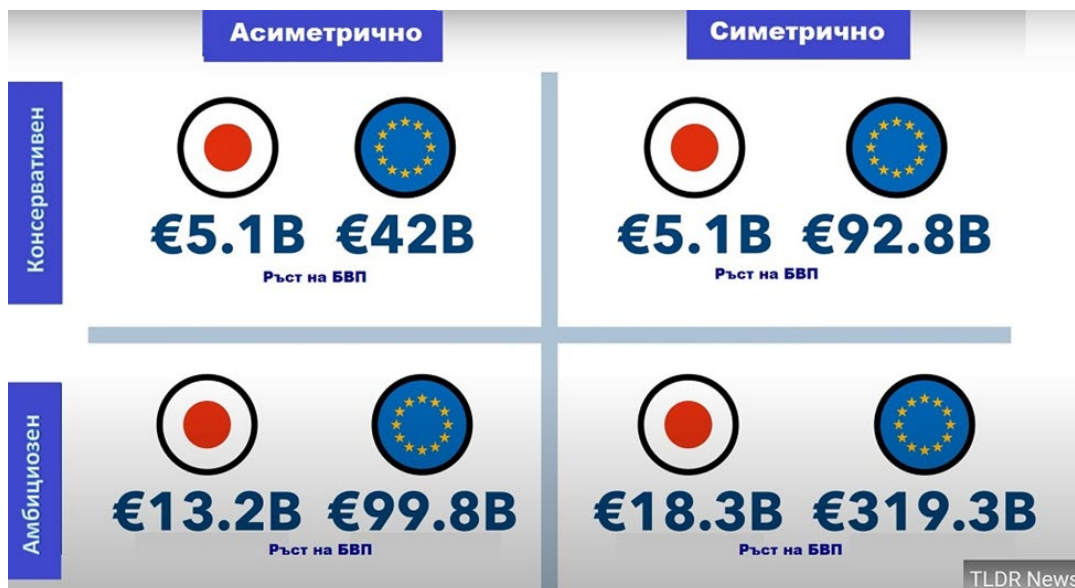

Фиг. 10 Процентно изражение при различните сценарии в етапа на анализ на споразумението³²

На Фиг.10 при т.н. Амбициозен, симетричен сценарий примерно двете страни редуцират с 50% тарифните и нетарифните ограничения в международната търговия по между си,

³² The EU's Trade Deal with Japan: How They Reached a Deal & Was it Successful? - TLDR News: <https://www.youtube.com/watch?v=jlYsu8st5ps>

докато при консервативния, асиметричен модел намалението е 20% за търговията със стоки от двете страни и 6,5% на доставките на услуги от страна на Европейския съюз.

Фиг. 11 Анализ на ползите за БНП в абсолютно изражение на двете страни в сценариите от LSE ³³

На Фиг.11 е демонстриран ефектът от различните сценарии върху страните, като при най-неблагоприятния вариант ползите са около 0,11% ръст на БНП за Япония и 0,3 % за ЕС³⁴. При най-благоприятния сценарий ръста 0,4 % за Япония и 2,3 % за Европейския съюз. В средносрочен план се очаква ефектът за Япония да достигне 1 % ръст на БНП. Видимо е, че двете страни печелят от либерализацията на търговските си взаимоотношения, а от това печелят и техните граждани, предприемачи и компании.

Споразумението за икономическо партньорство представено накратко включва³⁵:

- премахване на митата и други пречки пред търговията и улесняване на вноса и износа на дружества от двете страни
- гарантира отвореността на пазарите на услуги, по-специално на финансовите услуги, телекомуникациите и транспорта

³⁴ БНП (номинален) на Япония е в рамките €4,5 трлн, а ЕС е около €13,7 трлн. при около €74,2 трлн. общо за света (2020, СБ)

³⁵ <https://www.consilium.europa.eu/bg/infographics/eu-japan-trade/>

- гарантира недискриминационно третиране на предприятията от ЕС, извършващи дейност на пазарите на обществени поръчки
- подобрява защитата на правата върху интелектуалната собственост в Япония, както и защитата на висококачествени европейски селскостопански продукти, т.нар. географски означения (ГО)
- спестява на дружествата от двете страни значителни парични суми и време, когато търгуват със стоки на двустранна основа
- предвижда засилена подкрепа за по-малките предприятия, които са непропорционално засегнати от пречките пред търговията

В малко повече подробности, основните положения в икономическите отношения на ЕС и Япония след 1 януари 2019 г. са следните:³⁶:

1. Отпадане на митата – постепенно над 90% от износа на ЕС за Япония ще стане безмитен.

След като Споразумението влезе в сила изцяло, Япония ще отмени митата върху 97% от стоките, внасяни от ЕС, а 3 %-те оставащи, подлежат на частична либерализация чрез тарифни квоти или намаление на тарифите. Като резултат на износителите от ЕС мита в размер на около 1 милиард евро годишно.

2. Земеделски и хранителни продукти - Япония е изключително ценен експортен пазар за европейските фермери и производители на храни. Годишният износ от ЕС към Япония е на стойност над 5,7 милиарда евро, което нарежда ЕС на четвърто място по износ на селскостопански стоки в Япония. Постепенно около 85% от селскостопанските продукти от ЕС ще бъде разрешено да бъдат внасяни в Япония без мито.

Споразумението ще премахне или ще намали значително митата върху селскостопанските продукти, които ЕС би желал да изнася - например свинско месо, което представлява най-голяма част от селскостопанския износ от ЕС за Япония. Споразумението гарантира безмитна търговия с преработено свинско месо и почти безмитна търговия с прясно свинско

³⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/МЕМО_18_6784 и материал на Министерството на икономиката, извлечен на 15 януари 2022 - https://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/vip/sector_analysis/pdf

месо. Тарифите за говеждото месо ще бъдат намалени от 38,5% на 9% в рамките на 15 години за значителен обем продукти от говеждо месо.

Износът на вино за ЕС за Япония вече е на стойност около 1 милиард евро и се нарежда на второ място по стойност сред селскостопанския износ за Япония. 15-процентната тарифа за вино ще бъде премахната веднага след влизането на споразумението в сила, както и тарифите за други алкохолни напитки.

Що се отнася до износа на сирене, при който ЕС е вече основният играч на японския пазар, високите мита (преди споразумението достигат до 40%) върху много от твърдите сирена като Gouda и Cheddar ще бъдат премахнати, и ще бъде установена безмитна квота за свежи сирена като Mozzarella. След преходен период споразумението се предвижда да премахне настоящите мита за преработени селскостопански продукти като тестени изделия, шоколади, какао на прах, бонбони, сладкарски изделия, бисквити, нишестени производни, сготвени домати и доматиен сос. Предвиждат се и значителни квоти за износ (безмитен или с намалено мито) на малц, картофено нишесте, обезмаслено мляко на прах, масло и суроватка.

3. Географски указания - Споразумението между ЕС и Япония признава специалният статус на защита на японския пазар за повече от 200 европейски селскостопански продукти от конкретен Европейски географски произход, известен като Географски указания (GIS)³⁷ - например Roquefort, Aceto Balsamico di Modena, Prosecco, Jambon d'Ardenne, Tiroler Speck, Polska Wódka, Queso Manchego, Luebecker, Maerzipan and Irish Whiskey. В Япония тези продукти ще получат същото ниво на защита, което имат в ЕС.

4. Промислени продукти – митническите тарифи за промислени продукти ще бъдат напълно премахнати в сектори, където ЕС е много конкурентен, като: химикали, пластмаси, козметика, както и текстил и облекло . Съществуващата система от квоти за кожи и обувки, която значително затруднява износа на такива продукти от ЕС, ще бъде премахната при влизането на Споразумението в сила. Тарифите за обувки ще бъдат намалени от 30% на 21% при влизането му в сила, а като останалите мита ще бъдат премахнати през преходния период в следващите 10 години. Тарифите за износ на кожени изделия от ЕС, като например

³⁷ https://europa.eu/youreurope/business/running-business/intellectual-property/geographical-indications/index_bg.htm

чанти, ще бъдат намалени до нулева ставка в рамките на 10 години, както и тези на продукти, които традиционно са силно защитени от Япония, като спортни и ски обувки.

5. Рибарство - по-голямата част от тарифите ще бъдат премахнати от двете страни, което означава по-добри цени за потребителите за някои търсени в ЕС морски продукти (примерно японските водорасли) и съществуват големи възможности за износ.

6. Горско стопанство - тарифите за всички продукти от дървесина ще бъдат напълно премахнати, със седемгодишно поетапно намаляване за приоритетни продукти. Повечето митнически тарифи за продуктите от дърво са намалени с влизането на Споразумението в сила, а за други продукти ще отпаднат след преходен период от 10 години.

7. Нетарифни бариери – Обект на преговорите са и много нетарифни мерки, които представляват проблем за компаниите от ЕС, тъй като някои японски технически изисквания и процедури за сертифициране често затрудняват износа на европейски продукти, които спазват всички международни изисквания. Споразумението цели да улесни достъпа на компании от ЕС до силно регулирания японски пазар. Примери за нетарифни бариери са:

- Моторни превозни средства - Споразумението гарантира, че Япония и ЕС ще се придържат изцяло към едни и същи международни стандарти за безопасност на продуктите и опазването на околната среда, което означава, че европейските автомобили ще покриват еднакви изисквания в ЕС и Япония, и при износ в Япония няма да е необходимо да бъдат наново тествани и сертифицирани. След като в Япония се приемат международните стандарти за автомобили, износът на автомобили от ЕС за Япония ще стане значително по-опростен. Това проправя път също за още по-силно сътрудничество между ЕС и Япония по отношение на установяване на международните стандарти. Споразумението включва ускорено уреждане на спорове между двете страни специално за моторни превозни средства. В него са включени също така защитна клауза, позволяваща на ЕС да въведе отново тарифи в случай, че Япония въведе (повторно) нетарифни ограничения за износа на превозни средства от ЕС. Споразумението ще означава също, че автомобилите с водородно гориво, одобрени в ЕС, могат да бъдат изнасяни за Япония без допълнителни изменения.

- Медицински изделия - През ноември 2014 г. Япония приема международният стандарт за Системи за управление на качеството (QMS), на които се основава Системата за управление на качеството в ЕС за медицински изделия. Това намалява значително разходите за сертифициране на европейски продукти, изнасяни за Япония.

- Етикетиране на текстил - През март 2015 г. Япония приема Международната система за етикетиране на текстил, подобна на използваната в ЕС. Следователно вече не е необходимо да се променят етикетите за текстил за всяка една дреха изнасяна за Япония, каквато е била практиката преди.

- „Квази лекарства“, медицински изделия и козметика - сложната и дублираща система от известия, която възпрепятстваше търговията в Япония с много европейски фармацевтични продукти, медицински изделия и козметика, е окончателно премахната на 1 януари 2016 г.

- Бира - От 2018 г. произведената в Европа бира може да се изнася като „бира“, а не като „слабо алкохолна напитка“. Това също ще доведе до сходно данъчно облагане, като по този начин ще премахне разликите между различните предлагани на пазара в Япония бири.

В допълнение Споразумението за икономическо партньорство съдържа общи правила за някои видове нетарифни бариери, които ще помогнат да се изравнят условията за европейските продукти, внасяни в Япония, и ще повишат прозрачността и предвидимостта:

- Технически бариери пред търговията - Споразумението изисква Япония и ЕС да гарантират, че техните стандарти и технически регламенти се основават на международните стандарти във възможно най-голяма степен. В съчетание с разпоредбите за нетарифните мерки, това ще позволи на европейските износители на електроника, фармацевтични продукти, текстил и химикали да навлязат на японския пазар. Например ще бъде по-лесно и икономически по-изгодно приваждане в съответствие на етикетирането на хранителните продукти в съответствие с японските правила за етикетиране.

- Санитарни и фитосанитарни мерки - Споразумението създава предсказуема регулационна среда за продуктите изнасяни от ЕС в Япония. ЕС и Япония ще опростят процесите на одобрение и освобождаване на стоки от митница и процедурите за внос ще приключват без

неоправдани закъснения като се гарантира, че неоправданата бюрокрация няма да възпрепятства работата на износителите.

8. Износ на услуги

Всяка година ЕС изнася в Япония услуги на стойност около 28 милиарда евро. Споразумението ще улесни предоставянето на услуги от компании от ЕС на високодоходния японски пазар. Споразумението съдържа разпоредби, които се прилагат хоризонтално за цялата търговия с услуги, като например разпоредба за потвърждаване на право на страните да регулират. То запазва правото на властите на държавите-членки на ЕС да предоставят обществени услуги и няма да принуждава правителствата да приватизират или дерегулират всяка публична услуга на национално или местно ниво. По същия начин властите на държавите-членки си запазват правото да върнат в обществения сектор всички частно предоставяни услуги.

- Пощенски и куриерски услуги - Споразумението включва разпоредби за задължения, гранични процедури, лицензи и независимост на регулаторите като универсална услуга. Споразумението също така ще осигури равнопоставеност между доставчиците на пощенски и куриерски услуги в ЕС и техните японски конкуренти като например Japan Post.

- Телекомуникации - Споразумението включва разпоредби, фокусирани върху установяване на равнопоставеност за доставчиците на далекосъобщителни услуги, за универсални задължения за услугата, преносимост на номера, мобилен роуминг и конфиденциалност на комуникациите.

- Международни морски транспортни услуги - Споразумението съдържа задължения за поддържане на открит и недискриминационен достъп до международни морски услуги (транспортни и свързани с тях услуги), както и достъп до пристанища и пристанищни услуги.

- Финансови услуги - Споразумението съдържа конкретни определения и изключения относно нови финансови услуги, саморегулиращи се организации, платежни и клирингови системи, както и прозрачност и правила за застрахователните услуги, предоставяни от пощенските дружества. Много от тях са базирани на правилата разработени в рамките на

Световната търговска организация, като същевременно се разглеждат спецификите на сектора на финансовите услуги.

- Временно движение на персонала на компанията - Споразумението включва най-напредничавите разпоредби относно движението на хора с цел бизнес (известни като "режим 4"), за които ЕС водеше преговори досега. Те обхващат всички традиционни категории, като вътрешно-корпоративни трансфери, бизнес посетители с инвестиционни цели, договорни доставчици на услуги и независими професионалисти, както и нови категории, като краткосрочни бизнес посетители и инвеститори.

ЕС и Япония също се споразумяват да разрешат на съпрузите и децата да придружават тези, които са доставчици на услуги или които работят за доставчик на услуги. Това ще подкрепи инвестициите в двете посоки.

9. Държавни предприятия - държавните предприятия няма да могат да се отнасят с дружества, доставчици на услуги или продукти от ЕС, по начин различен от този, който се отнасят със своите японски партньори.

10. Обществени поръчки - компаниите от ЕС ще могат да участват на равни начала с японските дружества, в търгове за обществени поръчки в 54 т.нар. „основни градове“ в Япония³⁸. Споразумението премахва и съществуващите пречки пред обществените поръчки в железопътния сектор.

11. Инвестиции - Споразумението има за цел да насърчи инвестициите между ЕС и Япония. Същевременно текстът изрично потвърждава правото на всяка страна да регулира и да следва със законна политика своите цели, посочени в неизчерпателен списък. Споразумението не обхваща защитата на инвестиция, за която текат преговори между двете страни за потенциално Споразумение за защита на инвестициите.

12. Права върху интелектуална собственост (IPR) - споразумението надгражда и засилва ангажиментите, които двете страни са поели в Световната търговска организация (СТО), в съответствие с правилата в ЕС. Споразумението определя разпоредби относно защитата на търговската тайна, търговските марки, защитата на авторските права, патенти, минимални

³⁸ (т.е. с около 300 000 до 500,00 жители или повече)

обща правила за регулаторна защита на данните за тестове за фармацевтични продукти и разпоредбите за гражданско изпълнение.

13. Защита на данните - Защитата на данните е основно право в Европейския съюз и не е заложена в преговорите.. От януари 2017 г. Европейският съюз и Япония проведеха диалог за улесняване на прехвърлянето на лични данни при търговски обмен, като същевременно гарантира най-високо ниво на защита на данните. ЕС и Япония модернизират съответните си режими за защита на данните. През юли 2018 г., Комисията и японското правителство стигнаха до задоволително заключение относно правилата за защита на данните и следователно те възнамеряват да продължат напред с приемане на т. нар. Договор за взаимна адекватност, който ще създаде най-голямата зона в света на безопасен трансфер на данни въз основа на високо ниво на защита на личните данни.

14. Устойчиво развитие - Споразумението включва всички ключови елементи от подхода на ЕС към устойчивото развитие и е в съответствие с други търговски споразумения на ЕС. ЕС и Япония поемат ангажимент за прилагане на основните трудови стандарти на Международната организация на труда (ILO) и международни екологични споразумения, включително Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата, както и Парижкото споразумение за климата. ЕС и Япония се ангажират да не нарушават вътрешните трудови и екологични закони с цел привличане на търговия и инвестиции. Страните се ангажират също с опазването и устойчивото управление на природните ресурси и да обърнат внимание на биоразнообразието, въпросите на горското стопанство и рибарството. Страните се споразумяват да насърчават корпоративната социална отговорност и други търговски и инвестиционни практики в подкрепа на устойчивото развитие. Споразумението създава механизми за контрол на гражданското общество върху поетите ангажименти в областта на търговията и устойчивото развитие. Споразумението ще има специален, обвързващ механизъм за разрешаване спорове в тази област, който включва правителствени консултации и прибягване до независим комитет от експерти.

Китолов и незаконна сеч - ЕС забрани всякакъв внос на продукти, свързани с китове, за следващите 35 г. и това няма да се промени със Споразумението за икономическо партньорство. ЕС и неговите държави членки се ангажират с опазването и защитата на китовите и последователно изразяват големи резерви относно китолова за научни цели.

Китовецете получават специална защита в рамките на законите на ЕС и ЕС стриктно прилага забраната за търговия съгласно Конвенцията за търговия със застрашени видове (CITES). ЕС повдига въпроса за китолова извършван от трети страни, включително Япония, както в двустранни отношенията, така и на международни форуми, които са най-подходящи за справяне с този въпрос - например в Международната комисия по китолов, където работи със съмишленици, за да се справи с китолова в Япония. В разделът за устойчивото развитие на Споразумението за икономическо партньорство между ЕС и Япония ще бъде предоставена допълнителна платформа за насърчаване на диалога и съвместната работа между ЕС и Япония по екологични въпроси в техния търговски контекст.

ЕС и Япония споделят общ ангажимент за борба с незаконната сеч и свързаната с нея търговия. Търговията на незаконен дървен материал не е проблем между ЕС и Япония. ЕС има много ясно законодателство относно незаконната сеч. И двата партньора са въвели системи за наблюдение и сертифициране, за да се предотврати вноса на незаконен дървен материал. ЕС и Япония също така работят в тясно сътрудничество с трети страни, за да ги подкрепят в създаването на ефективни механизми за справяне с проблема. Споразумението включва законова разпоредба, ангажираща предотвратяването на незаконен дърводобив.

15. Корпоративно управление - за първи път в търговско споразумение на ЕС ще има конкретно глава относно корпоративното управление. Той се основава на принципите на G20 / OECD за корпоративно управление и отразява най-добрите практики и правила на ЕС и Япония в тази област. ЕС и Япония се ангажират да се придържат към ключови принципи и цели, като прозрачност и разкриване на информация за публични компании; отчетност на ръководството спрямо акционерите; отговорно вземане на решения въз основа на обективна и независима гледна точка; ефективно и справедливо упражняване на правата на акционерите; и прозрачност и справедливост при трансакции за поглъщане.

16. Конкуренция - Споразумението съдържа важни принципи, които гарантират, че и двете страни се ангажират да поддържат всеобхватни правила за конкуренция и да прилагат тези правила по прозрачен и недискриминационен начин.

17. Механизъм за уреждане на спорове между държави - Споразумението гарантира, че правата и задълженията по Споразумението ще се спазват изцяло. Изготвен е списък от

квалифицирани и опитни специалисти, които ще съдействат за избягване и решаване спорове между ЕС и Япония.

18. Борба с измамите - ЕС и Япония ще включат клауза за борба с измамите в икономическото партньорство. Клаузата за борба с измамите е условие ЕС да предостави тарифни преференции на всяка трета държава. Това позволява на ЕС да оттегли тарифните преференции, в случай на измама и отказ да сътрудничат. Същевременно клаузите гарантират, че законните търговци няма да бъдат неблагоприятно засегнати. Целта е да се предотврати злоупотреба с преференциално тарифно третиране.

Най-голямата търговска сделка, подписвана до момента в света се очаква в следващите десетилетия да подобри позициите на износителите и инвеститорите от ЕС на конкурентния японски пазар, като същевременно дава по-добър достъп на висококачествените японски стоки до традиционно любопитните и сред най-платежоспособните в света европейски потребители. Това споразумение също така съдържа силни гаранции за защита на стандартите и ценностите на двамата партньори и се очаква даде ясен сигнал в определянето на световните търговски правила и е в подкрепа на сътрудничеството, за сметка на протекционизъм като начинът за справяне с глобалните предизвикателства – климатични промени, глад, глобална пандемия, нарушаването на веригите за доставки, ядреното въоръжаване, експлоатацията на хора и много други. Също така, това споразумение стана факт и заради курса на изолационизъм и протекционизъм на управлението на Доналд Тръмп в САЩ, отказът им да подпишат пакта за Транстихоокеанско партньорство на организацията за Азиатско-тихоокеанско икономическо сътрудничество, и растящата икономическа мощ на Китай, с които е трудно да се конкурираш без силни партньори.

Както вече бе посочено, клаузите от Споразумението за икономическо партньорство между Европейския съюз (ЕС) и Япония са в сила от 1 февруари 2019. т.е. почти 3 години. Ефектът от тези инициативи все още не може да се оцени коректно, поради избухналата световна пандемия и нарушените вериги на доставки. Разполагаме с данните от една (първата) година на ефективна работа в условията на споразуменията – 2019 г. Резултатите са положителни като данните за 2019 сочат намаляване на митническите тарифи с около 1 млрд. евро, ръст

в търговията с 7%³⁹ (16% ръст в селскостопанските продукти) и 9,5 % в услугите за страните от ЕС . Общата търговия през 2019 достига до 171 млрд. евро, от които 124 млрд. евро в стоки и 47 млрд. евро в услуги (виж Фиг. 12).

Предстои значителна работа за премахване на някои пречки, проблеми, недобри решения, корупция най-вече в България, за да може страна с малък вътрешен пазар да се възползва в максимална степен, едно: от членството си в най-големия икономически блок в света⁴⁰ и две: от възможностите си да прави бизнес с Япония по-добре.

Как и кога България ще разшири стокообмена си с Япония като страна от Евросъюза, зависи изцяло то нашата държава и българските предприемачи. Пазарната рамка е налице и останалото е много работа, разумно използване на всички ресурси – главно човешкия фактор, който съдейства на Япония да излети като птица Феникс от пепелищата на Втората световна война. Рецептата се потвърждава от г-н Джун Ямазаки⁴¹, посланик на Япония в Сингапур „Нашата страна няма природни ресурси. Нашата сила е, че ние имаме хора, доста добре образовано население, което е доста усърдно в правенето на нещата.“

Фиг. 12 Ефект за 1-та година на Споразумението

³⁹ <https://www.consilium.europa.eu/bg/infographics/eu-japan-trade/>

⁴⁰ <https://www.thebalance.com/world-s-largest-economy-3306044>

⁴¹ <https://www.youtube.com/watch?v=jlYsu8st5ps> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Jun_Yamazaki

IV. Използвана литература и източници

- Кандиларов, Е., Вутова-Стефанова, В., „България и Япония-политика, дипломация, личности и събития“, Издателство „Изток-Запад“ 2019, стр. 113
- Министерство на външните работи на Япония <https://www.mofa.go.jp/region/europe/bulgaria/archives.html>
- Министерство на земеделието <https://www.mzh.government.bg/en/press-center/news/e6e2-japan-is-interested-in-bulgarian-chicken-meat/>
- Японско посолство в България https://www.bg.emb-japan.go.jp/itpr_bg/bg_jap_relations_business.html
- <https://www.mediapool.bg/noviyat-yaponski-imperator-naruhito-se-vazkachi-na-trona-news299250>.
- <https://countryeconomy.com/>
- <https://tradingeconomics.com/japan/imports-by-country>
- Българска народна банка - <https://bnb.bg/Statistics/StStatisticalBD>
- <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/bgr/partner/jpn>
- Министерство на туризма <https://www.tourism.government.bg/bg/kategorii/statisticheski-danni/statisticheski-danni-2019>
- Министерство на икономиката <https://www.mi.government.bg/bg/themes/yaponiya-193-333.html?p=eyJwYWdlIjoxMH0=?p=eyJwYWdlIjoxMH0=>
- https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2012/04/08/1803656_cecka_cacheva_vodi_parlamentarna_delegacia_na/
- Министерство на външните работи <https://www.mfa.bg/bg/news>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_the_European_Union
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Japan>
- Световната търговска организация https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/japan_e.htm
- Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, ОИСР https://read.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-international-direct-investment-statistics-2020_e6696186-en#page17
- <https://www.thebalance.com/world-s-largest-economy-3306044>
- <https://www.consilium.europa.eu/bg/infographics/eu-japan-trade/>
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_18_6784
- The EU's Trade Deal with Japan: How They Reached a Deal & Was it Successful? - TLDR News: <https://www.youtube.com/watch?v=jIYsu8st5ps>
- <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2018/07/06/eu-japan-council-adopts-decision-to-sign-trade-agreement/>
- Световна банка <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>

V. Приложения

Наименование на серия	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Годишни данни; Износ; Евро; Япония (Милиони)	26,4	17,9	14,3	16,2	23,0	24,2	28,4	28,5	38,7	40,9	41,8	42,9	50,5	51,1
Годишни данни; Внос; Евро; Япония (Милиони)	282,9	344,6	174,0	176,3	183,8	174,7	185,0	202,7	219,0	238,8	252,3	295,4	310,5	296,5
Годишни данни; Стокооборот; Евро; Япония (Милиони)	309,3	362,5	188,3	192,5	206,8	198,9	213,4	231,2	257,7	279,7	294,1	338,3	361,0	347,6
Търговско салдо, Евро, Япония (милиони)	-256,5	-326,7	-159,7	-160,1	-160,8	-150,5	-156,6	-174,2	-180,3	-197,9	-210,5	-252,5	-260,0	-245,4

Табл.5 Годишни данни за внос, износ, стокооборот и търговско салдо в търговията между България и Япония за периода 2007-2020 БНБ

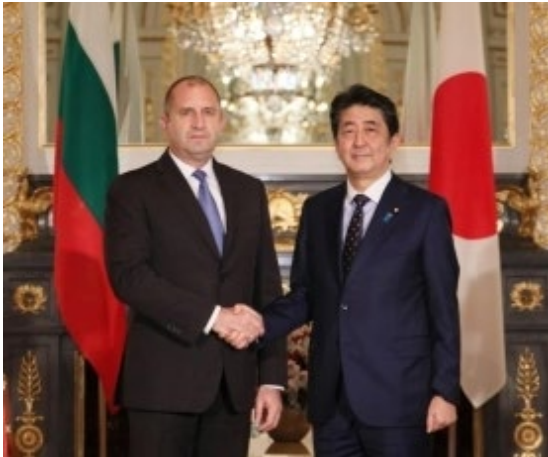
Забележка: Данните в зашрихованите в сиво редове са извлечени от Статистическа база данни на Българска народна банка; данните в не зашрихованите редове са техни производни, калкулирани от автора за целите на тази курсова задача

Japan	Сравнение между страните				Bulgaria
Government					
Annual GDP [+]	2020	\$5,045,100M	\$69,209M	2020	Annual GDP [+]
GDP per capita [+]	2020	\$40,093	\$10,006	2020	GDP per capita [+]
Debt (\$M) [+]	2019	12,092,868	17,347	2020	Debt (\$M) [+]
Debt (%GDP) [+]	2019	235.45%	24.70%	2020	Debt (%GDP) [+]
Debt Per Capita [+]	2019	\$95,831	\$2,508	2020	Debt Per Capita [+]
Deficit (\$M) [+]	2019	-159,923	-2,791	2020	Deficit (\$M) [+]
Deficit (%GDP) [+]	2019	-3.11%	-4.00%	2020	Deficit (%GDP) [+]
Expenditure (\$M) [+]	2019	1,916,314.2	29,281.6	2020	Expenditure (\$M) [+]
Education Expenditure (\$M) [+]	2016	159,426.3	2,417.5	2017	Education Expenditure (\$M) [+]
Education Expenditure (%Bud.) [+]	2016	8.36%	12.73%	2017	Education Expenditure (%Bud.) [+]
Gov. Health Exp. (\$M) [+]	1998	213,704.0	2,481.4	2017	Gov. Health Exp. (\$M) [+]
Gov. Health Exp. (%Bud.) [+]	2017	23.64%	11.99%	2017	Gov. Health Exp. (%Bud.) [+]
Defence Expenditure (\$M) [+]	2020	50,290.8	1,262.9	2020	Defence Expenditure (\$M) [+]
Defence Expenditure (%Bud.) [+]	2020	2.07%	4.81%	2020	Defence Expenditure (%Bud.) [+]
Expenditure (%GDP) [+]	2019	37.31%	41.80%	2020	Expenditure (%GDP) [+]
Expenditure Per Capita [+]	2019	\$15,188	\$4,234	2020	Expenditure Per Capita [+]
Education Expenditure P.C. [+]	2016	\$1,205	\$343	2017	Education Expenditure P.C. [+]
Gov. Health Exp. P.C. [+]	2017	\$3,568	\$344	2017	Gov. Health Exp. P.C. [+]
Defence Expenditure P.C. [+]	2020	\$400	\$183	2020	Defence Expenditure P.C. [+]
Moody's Rating [+]	10/24/2019	A1	Baa1	10.9.2020	Moody's Rating [+]
S&P Rating [+]	09/16/2015	A+	BBB	11/29/2019	S&P Rating [+]
Fitch Rating [+]	2.2.2020	A	BBB	04/24/2020	Fitch Rating [+]
Corruption Index [+]	2020	74	44	2020	Corruption Index [+]
Competitiveness Ranking [+]	2019	6 ^o	49 ^o	2019	Competitiveness Ranking [+]
Fragile States Index [+]	2018	34.5	51.7	2018	Fragile States Index [+]
RTI Raking [+]	09/28/2018	80 ^o	56 ^o	1.1.2019	RTI Raking [+]
Innovation Ranking [+]	2018	13 ^o	37 ^o	2018	Innovation Ranking [+]
Labour					
Unemployment Rate [+]	October 2021	2.7%	5.3%	October 2021	Unemployment Rate [+]
Unemployment rate [+]	2021Q1	2.8%	5.6%	2021Q2	Unemployment rate [+]
Unemployed [+]	2021Q1	1,930K	183K	2021Q2	Unemployed [+]
NMW [+]	2020	\$1,349.8	\$407.8	2021	NMW [+]
Average Wage [+]	2015	\$41,352	\$8,700	2019	Average Wage [+]
Human Capital Ranking [+]	2017	17 ^o	32 ^o	2017	Human Capital Ranking [+]
Markets					
Euro / Japanese yen [+]	1.6.2022	131.0500	¥158	1.6.2022	Euro / Bulgarian Lev [+]
US Dollar exchange rate [+]	1.6.2022	116.0400	¥185	1.6.2022	US Dollar exchange rate [+]
10-Year Bond Yield [+]	1.7.2022	0.14%			10-Year Bond Yield [+]
Risk Premium [+]	1.7.2022	18			Risk Premium [+]
Stock ExchangeYTD % [+]	12/30/2022	0%	0%	12/30/2022	Stock ExchangeYTD % [+]
Prices					
CPI (overall index) [+]	December 2021	1.5%	7.3%	November 2021	CPI (overall index) [+]
	December 2021	9.0%	35.4%	November 2021	HICP [+]
PPI Year on Year [+]	December 2021	9.0%	35.4%	November 2021	PPI Year on Year [+]
Money Market					
Key rates [+]	02/16/2016	-0.10%	0%	2.1.2016	Key rates [+]
Business					
Doing Business [+]	2019	39 ^o	59 ^o	2019	Doing Business [+]
IPI Year on Year [+]	December 2018	-1.1%	9.7%	October 2021	IPI Year on Year [+]
Passengers vehicles Year [+]	December 2020	3,809,977	23,801	April 2021	Passengers vehicles Year [+]
Annual Vehicles / 1,000 p. [+]	December 2020	36.54	amp.57	April 2021	Annual Vehicles / 1,000 p. [+]
Motor vehicle production [+]	2020	8,067,557			Motor vehicle production [+]
Vehicles / 1,000 people [+]	2015	609.59	507.41	2015	Vehicles / 1,000 people [+]
Taxes					
Tax Revenue (%GDP) [+]	2019	31.4%	30.4%	2020	Tax Revenue (%GDP) [+]
Standard VAT [+]	1.1.2020	10.00%	20.00%	4.1.2011	Standard VAT [+]
Top tax rate + SSC [+]	2020	56.1%	10.0%	2020	Top tax rate + SSC [+]
Trade					
Annual arrivals [+]	2019	31,882,049	9,312,000	2019	Annual arrivals [+]
Exports [+]	2020	\$641,375.9M	\$31,825.9M	2020	Exports [+]
Exports % GDP [+]	2020	12.67%	45.60%	2020	Exports % GDP [+]
Imports [+]	2020	\$634,513.6M	\$34,829.0M	2020	Imports [+]
Imports % GDP [+]	2020	12.53%	49.97%	2020	Imports % GDP [+]
Trade balance [+]	2020	\$6,862.3M	\$-3,003.1M	2020	Trade balance [+]
Trade balance % GDP [+]	2020	0.14%	-4.37%	2020	Trade balance % GDP [+]
			11.3%	November 2021	Retail Sales YoY [+]
Socio-Demography					
Global AgeWatch Ranking [+]	2015	8 ^o	49 ^o	2015	Global AgeWatch Ranking [+]
Density [+]	2020	333	62	2020	Density [+]
Global Peace Ranking [+]	2021	12 ^o	27 ^o	2021	Global Peace Ranking [+]
Crude divorce rate [+]	2019		1.60%	2019	Crude divorce rate [+]
Remittance received (\$M) [+]	2017	4,578.5	2,223.5	2017	Remittance received (\$M) [+]
% Immigrant [+]	2019	1.98%	2.42%	2019	% Immigrant [+]
% Emigrant [+]	2019	0.66%	22.18%	2019	% Emigrant [+]
Birth Rate [+]	2019	7.00%	8.50%	2020	Birth Rate [+]
Remittance sent (\$M) [+]	2017	9,137.7	145.6	2017	Remittance sent (\$M) [+]
Crude death rate [+]	2019	11.10%	18.00%	2020	Crude death rate [+]
Fertility Rate [+]	2019	1.36	1.58	2019	Fertility Rate [+]
			4.20%	2019	Crude marriage rate [+]
			23.8%	2020	% risk of poverty [+]
Population [+]	2020	125,836,021	6,918,548	2020	Population [+]
Immigrant stock [+]	2019	2,498,891	168,516	2019	Immigrant stock [+]
Emigrant stock [+]	2019	838,852	1,541,860	2019	Emigrant stock [+]
HDI [+]	2019	0.919	0.816	2019	HDI [+]
Gender Gap Ranking [+]	2020	121 ^o	49 ^o	2020	Gender Gap Ranking [+]
Life expectancy [+]	2019	84.36	73.60	2020	Life expectancy [+]
Suicides [+]	2018	20,031	574	2019	Suicides [+]
Suicide rate [+]	2018	15.80	8.26	2019	Suicide rate [+]
Number of homicides [+]	2019	319	80	2019	Number of homicides [+]
Rate Homicides per 100,000 [+]	2019	0.25	1.14	2019	Rate Homicides per 100,000 [+]
Energy and Environment					
CO2 Tons per capita [+]	2020	8.39	5.48	2020	CO2 Tons per capita [+]
Annual crude oil production [+]	2020	4	1	2020	Annual crude oil production [+]
Crude Oil Reserves [+]	2021	44.1	15.0	2021	Crude Oil Reserves [+]
Consumption GWh [+]	2019	940,149	31,905	2019	Consumption GWh [+]
Generation GWh [+]	2020	937,993	38.04	2020	Generation GWh [+]
Others					
COVID-19 - Deaths [+]	1.4.2022	18,393	31,237	1.4.2022	COVID-19 - Deaths [+]
COVID-19 - Confirmed [+]	1.4.2022	1,735,050	797,71	1.4.2022	COVID-19 - Confirmed [+]
Fully vaccinated [+]	1.3.2022	99,423,525	1,921,662	1.4.2022	Fully vaccinated [+]
COVID-19 - Deaths per million population [+]	1.4.2022	146.17	4,516.27	1.4.2022	COVID-19 - Deaths per million population [+]
Doses administered [+]	1.3.2022	201,259,482	3,736,566	1.4.2022	Doses administered [+]

Табл. 6 Съпоставка на определени показатели на Япония и България

Източник:
<https://countryeconomy.com/countries/>

Снимков материал от избрани събития в политико-икономическите отношения за периода

Президентът г-н Р. Радев и МП г-н Шиндзо Абе

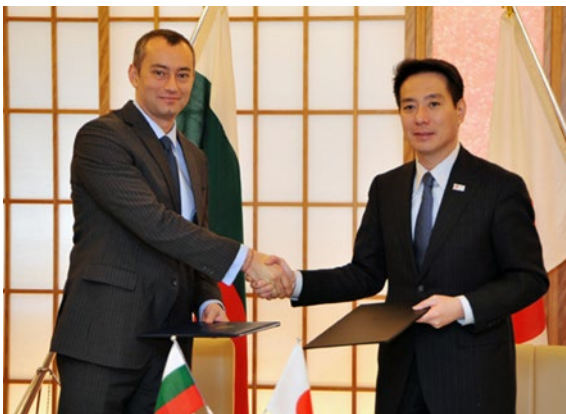
Министър-председателите на България и Япония

Външният министър г-жа Е. Захариева в Япония

Външните министри г-н Таро Коно и г-жа Е. Захариева

Външните министри Сейджи Маехара и Н. Младенов

К. Махлянов и част от Мин.съвет на България в Токио

Посещение на министър Таро Коно в студиото на SEGA GAMES

Представяне на компанията „Мейджи“ в София с гост сумиста Котуюшу (Калоян Махлянов)

Новия Шоурум на Мото Пфое/Сумитомо в София

Учредяване на Японо-Българска бизнес асоциация

